

hogeschool

TEKST: CILEKE ANGENENT
BEELD: PIETER VAN DEN HORST

Veel mensen kennen de euritmie en de spraakvorming als belangrijke kunstzinnige scholingswegen in deze tijd. Minder bekend is de scholingsweg voor de zang, die de Zweedse operazangeres Valborg Werbeck-Svädström ontwikkelde, ondersteund door Rudolf Steiner.¹

Aansluitend op de Kerstbijeenkomst 1923/1924 werd zij door Rudolf Steiner gemachtigd de zangpedagogiek op antroposofische basis in de wereld te zetten door middel van haar boek *Die Schule der Stimmenthüllung*.² Deze scholingsweg wordt vaak kortweg als Werbeckzang aangeduid. In dit artikel wil ik aangeven waarom die scholingsweg zo belangrijk is, voor mijzelf als zangeres en zangpedagoge, en voor iedereen die in deze tijd leeft.

De kunst van het zingen

De betekenis van zingen als zangscholingsweg

School van de stemonthulling

Waar gaat het om bij de *School van de stemonthulling*? In haar boek beschrijft Valborg Werbeck drie stappen op de weg naar stemonthulling: klankvoeren – verwijderen – spiegelen. Allereerst is het belangrijk dat je bewustwording ontwikkelt in het luisteren en waarnemen van de stem. Het gaat niet meer over of het goed of fout is, mooi of lelijk, maar je leert de verschillende fenomenen waarnemen en herkennen. Daardoor kun je leren zelf niet met dwang te sturen, zodat de juiste manier van zingen steeds duidelijker door je lichaam wordt herkend: de blokkades verdwijnen doordat je het wezenlijke laat werken.

Je maakt ruimte voor een objectieve werkelijkheid en overwint daarmee iets van je ego. Dat is geen vaag idealisme. Je kunt dat heel concreet en praktisch in het zingen oefenen en zo jezelf en je blinde vlekken leren kennen.

Bewustwording ontwikkelen in het luisteren en waarnemen van de stem

Wanneer je de oefeningen van de zangscholingsweg met liefde en geduld doet en verder komt, merk je dat je leert omgaan met een drieledigheid: de toon, de klank, en het foneem.³ Dit zijn drie wezens die je in het oefenen afzonderlijk kunt ontmoeten. Tijdens het kunstzinnig zingen van muziek kan dan gebeuren wat Goethe beschrijft met: *Dich im unendlichen zu finden, mußst unterscheiden und dann verbinden*.

Zingen en opstanding van het woord

Deze zangscholingsweg is de enige die een scherp onderscheid maakt tussen *Klang und Laut*. In de Nederlandse vertaling van het boek van Werbeck is *Laut* met *woord* vertaald, waardoor de essentie van het betreffende deel van deze scholingsweg niet te begrijpen is. De vertaling van *Laut* is niet *woord*, maar *foneem*.⁴ In hoofdstuk 2 van haar boek wijst Valborg Werbeck erop dat men zich in de meeste zangscholen nauwelijks meer bewust is van het verschil tussen de begrippen klank en foneem. Daardoor zijn wij beide verkeerd gaan gebruiken, dat wil zeggen in strijd met hun wezen.